

Backsvalan – dagsläge och lite mer historik

Bengt Legnell

Som jag skrev i Fåglar på Mälärörna 2015 är backsvala en hotad art i kommunen med bara en förekomst, Jehanders grustag vid Löten på Munsö. I tabell 1 nedan sammanställs data från Löten hämtade från Artportalen åren 2003–2016.

Det är ofta svårt att uppskatta antal svalor och aktiva bohål i kolonierna. Olika tekniker används. Många rapportörer verkar ha räknat antalet bohål för att sedan multiplicera detta antal med två för att få fram antal fåglar. Det är liksom ibland svårt att avgöra vilka bohål som är ”aktiva”, vilka hål som endast är påbörjade och vilka som härstammar från föregående år. Således kan några av siffrorna i tabell 1 vara en överskattning av antalet backsvalor eller av aktiva bohål i kolonierna.

Av tabellen framgår att backsvalan på det hela taget klarat sig bra i grustaget vid Löten, även om

variationen mellan åren är stor. Delvis kan detta också bero på bristande rapportering vissa år eller överskattning av antalet par genom att räkna bohål. I månadsskiftet maj – juni 2016 kunde jag räkna in 220 par och 440 bohål i en nordlig och en sydlig koloni inom brytningsområdet. På grund av

Tabell 1. Data från Artportalen om observationer av backsvala i grustaget Löten på Munsö, Ekerö kommun.

Datum	Plats	Antal fåglar	Antal bohål	Antal per år	Kommentar
2003-06-15	Löten	100	?	100	
2004-06-04	Löten	100	113	100	
2008-05-28	Löten S delen	30	70	30	
2010-06-05	Löten N delen	30	?		”Laxsjön”
2010-07-01	Löten S delen	100	100	230	”100 aktiva bohål”
2011-06-18	Löten N delen	50		50	”Laxsjön”
2012-? -?	Hela Löten	?	387	>150	Info från Sören Lindén
2013-06-07	Hela Löten	352	258	352	
2014-05-25	Löten N delen	120	?		
2014-05-31	Löten, S-delen?	30	?	150	
2015-06-17	Löten S delen	35	?		
2015-06-20	Löten N delen	80	≥100	115	
2016-05-29	Löten S delen	120	190		
2016-06-01	Löten N delen	100	250	220	

Tabell 2 Antal kolonier av backsvala olika tidsperioder de östra delarna av Uppland och Sörmland.

Kommun	2000-03	2004-08	2009-14	2015	2016
Ekerö	4	3	1	1	1
Botkyrka	3	2	4	1	3
Södertälje	1	1	1	1	2
Haninge	1	1	1	0	0
Värmdö	3	2	0	0	0
Upplands Bro	1	2	2	1	0
Nynäshamn	3	4	2	1	0
Upplands Väsby	1	1	2	0	0
Sigtuna	1	2	1	0	1
Järfälla	0	1	0	0	0
Norrtälje	4	6	3	2	2
Summa	22	24	17	7	9

kyla och regn var förhållandena 2015 besvärliga. 2016 var ett bättre häckningsår. Ökningen mellan 2015 och 2016 som också gäller antalet i Löten kan ha att göra med detta.

I tabell 2 har jag från Svalan kommunvis sammanställt antalet rapporterade kolonier i östra delarna av Uppland och Sörmland. Det är ändå svårt att utifrån dessa data ange någon helt säker trend, men en viss minskning har troligen skett, siffrorna tyder på detta.

Rent allmänt kan sägas att "grustagsepoken" i Sverige är över och gruset allt mer ersatt av material från bergtäkter där materialet krossas till rätt kornstorlek. Vill vi ha backsvala kvar som häckningsart i östra Svealand måste häckningsslänter i framtiden planeras av naturvårdsintresset. Varje koloni behöver årligen en ny slänt för att svalorna ska trivas men den kan vara ganska begränsad i storlek. Roligt är att Jehanders i Löten förstått detta och tar väl hand om sina svalor.

Foto: Bengt Lennell

En del av bohålen 2016 i norra delen av Löten, Munsö.